

TERÄSTÄYTYMISTÄ SUKUPUOLITAUTIDIAGNOSTIIKASSA TARVITAAN

Rafael Pasternack, LT, erikoislääkäri, TAYS Iho- ja sukupuolitautilien klinikka

Tippurin ensisijainen hoito on keftriaksoni!

Tippuria on todettu Pirkanmaalla alkuvuodesta normaalia suurempi määrä: yhdeksän tapausta. Valtaosassa näistä on oireisten potilaiden diagnostiikassa unohdettu viljelynäytteen käyttäminen. Vaikka nukleiinihapon osoitus soveltuukin hyvin seulontaan, tulee oireisilta ja positiivisiksi seulotuilta aina ottaa tippuriviljely herkkyysmäärityksen saamiseksi (tutkimusnumero 1506 -GcVi, paitsi 3498 Ps-GcVi = tippuriviljely nielusta). Viljelynäyte otetaan dacrontikulla oireiden mukaan anatomisesta tartuntapaikasta (virtsaputki, kohdun kaulakanava, nielu, silmän sidekalvo). Laboratorokeskuksessa on tällä hetkellä käytössä M40 Transystem -tikku-putki -yhdistelmä. Viljelytikku laitetaan näytteenoton jälkeen kuljetusputkeen. Näytteen ottaa lääkäri.

Vaikka vielä muutama vuosi sitten kinolonit olivat käyviä lääkkeitä tippurin hoidossa, on niiden aika nyt ohi. **Siprofloksasiinilla saa hoitaa vain sille herkkyysmäärityksessä varmistetut herkat kan- nat. Empiirinen hoito on keftriaksoni 250 mg i.m. kerta-annoksena.** Käytännössä 1g Rocephalin-ampullasta on hankala ottaa em. annosta, joten lääke voidaan annostella 500 mg (1/2 amp.) i.m. Kefalosporiiniallergisten, raskaana olevien tai imettävien potilaiden hoidosta konsultoidaan TAYS sukupuolitautilien poliklinikan lääkäriä.

Hoidon tulos kontrolloidaan viikon kuluttua tippuriviljelynäytteellä.

Tippurin kuten muidenkin sukupuolitautilien hoidossa tartuntaketjun selvittäminen ja partnereiden hoito on olennaista, sen tekemättä jättäminen on taitovirhe.

Kuppaa ei saa unohtaa

Pääkaupunkiseudulla ja Pirkanmaallakin on ollut viime ja tämän vuoden aikana kuppatapauksia. Nämä ovat olleet miesten väliseen seksiin yhdistyneitä, mutta riski epidemian leviämisestä laajemmallekin luonnollisesti on. Tästä syystä myös kuppa tulee pitää mielessä erikoisten iho- ja limakalvo-oireiden taustalla ja kuppankin seulonta on paikallaan laboratoriokokein.

Kuppatapausten hoito ja tartunnan jäljitys suositellaan hoidettavaksi TAYS sukupuolitautilien poliklinikalla.

Toimintamalli sukupuolitautilien tutkimista ja hoitoa varten PSHP:n alueella

(THL:n pääkaupunkiseudulle tarkoitetun ohjeen paikallinen sovellus*)

Sukupuolitautilien tehokkaan ehkäisyn ja hoidon saavuttamiseksi terveydenhuollon eri toimijoiden (terveyskeskusten, julkisen erikoissairaanhoidon ja yksityisten terveystalvelujen tuottajien) tulisi toimia porrastetusti, alla olevaa esimerkkiä soveltaen.

Tutkittavalta kysytään seuraavat riskitekijät diagnostiikan laajuuden tarpeen arvioimiseksi (ennalta ehkäisevä neuvonta sisältyy haastatteluun):

- suojaamaton seksi (myös suu- ja anaaliseksi) tilapäisen partnerin kanssa
- partnerilla sukupuolitauti tai -epäily
- tartuntamahdollisuus ulkomailta, ulkomaa-lainen partneri
- miesten välinen seksi
- huumeiden pistoskäyttö

Oireettomat, omasta aloitteestaan tutkimuksiin hakeutuvat joilla ei ole yhtäkään yllä mainituista riskitekijöistä

Ensisijainen seulontapaikka on oman terveysaseman sairaan- tai terveydenhoitajan vastaanotto (tai muun sovitun käytännön mukaan).

Mikäli yllämainittuja riskitekijöitä ei ilmene, suositellaan tutkittavaksi

- klamydia anatomisen tartuntapaikan mukaan (U-ChtrNhO, -ChtrNhO)
- HIV (S-HIVAgAb)

Oireiset potilaat tai sellaiset joilla on yksikin yllämainituista riskitekijöistä:

Potilailta tutkitaan:

- klamydia ja tippuri anatomisen tartuntapaikan mukaan U-CtGcNhO tai/ja -CtGcNhO (nielu, peräsuoli)
- jos kliininen tippuriepäily tai U-GcNhO positiivinen, otetaan viljelynäyte (-GcVi) mikrobilääkeherkkyyden määrittämiseksi ennen hoidon aloitusta
- S-HIVAgAb
- S-TrpaAb
- jos tutkittavalla on huumeiden käyttöä, suositellaan lisäksi hepatiittitutkimuksia (S-HBsAg, S-HCVAb)

Terveysasemalla (tai yksityisellä lääkäriasemalla tms.) hoidetaan

- klamydiainfektiot sekä tippuritapaukset
- komplisoitumattomat sukuelinherpes- ja kondyloomapotilaat
- klamydia- ja tippuritapauksissa tartunnan jäljitys (vastuullisena hoitava lääkäri tai saman hoitoyksikön hoitaja, jolle tehtävä on siirretty)
- sukupuolitautilien poliklinikalla hoidettujen klamydiapotilaiden jälkitarkastukset tarvittaessa

TAYS sukupuolitautilien poliklinikalle lähetetään

- todetut tai epäillyt kuppapotilaat hoitoarviota ja tartunnan jäljitystä varten sekä hoidon jälkeiseen seurantaan
- laajat ja aikaa vievät tartunnan jäljitystehtävät
- vaikeahoitoiset sukuelinherpespotilaat sekä kondyloomapotilaat, joiden kotihoito ei ole onnistunut ja tarvitaan kryo- tai lasertoinmenpiteitä

TAYS infektiosairauksien poliklinikalle lähetetään

- uudet HIV-positiiviset potilaat
- HIV-positiiviset kuppapotilaat

*Alkuperäinen ohje osoitteessa (16.4.2009):

http://www.ktl.fi/portal/suomi/terveyden_ammattilaisille/tartuntataudit_ja_epidemiaperusohje_sukupuolitautilien_tutkimiseen_terveyskeskuksessa/